

Elképzelhető az is, hogy a gyertyán értéke a fa kémiai feldolgozásának fejlesztésével együtt gyorsan emelkedik. Napjainkban úgy tartják, hogy ha az olaj ára a jelenleginek a kétszeresére emelkedik, akkor a fakémiai termékek már versenyképesek.

ERDÉSZETI BEMUTATÓTEREM A HORTOBÁGYON

A Hortobágyi Nemzeti Park Közép-Európa legnagyobb, másodlagosan kialakult füves pusztája, erdősültsége alig 2%, az erdészttársadalom számára mégis figyelemre méltó az állandó erdészeti kiállítása.

A Balmazújváros határában levő, volt darassai erdészkerület-vezetői lakás — átalakítás után — szinte kínálta a lehetőséget erdészeti vonatkozású gyűjtemény létrehozására. Az átalakított épület egyik fele múzeum jellegű bemutatóterem, a másik fele kutatóbázis lett. A Balmazújvárost és Tiszacsegét összekötő út mentén telepített darassai erdő összefüggő tömbje mintegy természetes kiegészítője az egyszerű nádfedeles háznak.

A múzeumban két kiállítóteremben tekinthető meg a hortobágyi erdő élővilága. Az egyik helyiségben a hortobágyi erdő sajátos növényvilága kapott elhelyezést, a másikban az erdők állatvilága került bemutatásra.

A növénytani terembe belépő látogató bal oldalon találja a hortobágyi erdő térképét, valamint külön jelöléssel azokat az erdőket, melyek a tájrekonstrukció folyamán megszűnnek.

Figyelmet érdemel a Hortobágy potenciális vegetációtérképe, melyet *Jakucs Pál* akadémikus szerkesztett. Ezen a tablón az eredeti ősi hortobágyi vegetáció látható, mely jórészt erdős-mocsaras területeket foglalt magába. Ez a Tisza egykori árterülete. Az ajtóval szembeni falon a könyvszerűen lapozható herbárium található. Az üveglapok közé zárt növények az őszi vegetáció hírmondói. A legnagyobb felfelületet — az újszentmargitai kiligetesedett sziki kocsányos tölgyes erdőről készült — hatalmas fotó fedi, melyre újszerű elhelyezésben, ugyancsak üveglapok alá zárt növénypreparátumok kerültek.

A nagyméretű fotó mellett található az újszentmargitai Tilos-erdő vegetációtérképe, melyet *Tallós Pál* és *Tóth Béla* szerkesztettek. Ezen a tablón az erdő természetes növénytársulásai és termőhelyi viszonyai kerültek szemléletes feldolgozásra. A tábló körül az erdő állományalkotó fafajainak korong- és hosszmetsete teszi látványossá a felfelületet.

A kicsiny belépőből jobbra nyíló helyiség az állattani terem. Az első látásra hangleghatósabbnak tűnik, mint a növénytani rész. Mindezt a — ma már erősen vitatott

— preparált állatok teszik. Belépéskor szemünk elé tárul egy majdnem élethű, idős tölgyes erdő diorámája. Az emlősöket róka, borz, nyest és apró rágcsálók — cicánok — képviselik. A fatörzson apró énekesmadarak láthatók. A dioráma bal szélén a vízi élettér madarai ismerhetők fel. Szemben, a terem másik oldalán — három kisebb dioráma — főként a madárvilág egyedeit mutatja be, de a bogarak és a lepkék sem maradnak ki a tárlókból.

A kiállítás anyagát — a berendezést — a Természettudományi Múzeum munkatársai készítették. Az 1978 őszén megnyílt darassai erdészeti bemutatóterem idővel szerény erdészeti tájmúzeummá fejlődhet.

Nagy Antalné

„AZ ERDÉSZ FELELŐS AZ ERDŐ FÁJÁÉRT IS”

Ezt, a szakember számára megdöbbentő mondatot a NÉPSZABADSÁG 1979. december 28-i számában megjelent, „Erdészház Szentpéterföldén” című írásban olvastam. A bekezdés, amelyből kivettem, a következő:

„Naiv dolog azt hinni, hogy az erdész csak járja a hegyet-völgyet és vadászat. Először is, pontosan meghatározott terve van: selejtezés céljából ennyi és ennyi szarvast, vaddisznót és őzet kell kilőnie egy esztendőben. Teljesíteni szabad, kevesebbet elejteni nem — tervet is »hozni« kell. Az elejtett vad a hűtőházba kerül, onnan pedig jórészt exportra. Az erdész magamagának nem lőhet, a dolgozók részére a gazdaság szokott kimérni vadhúst. Viszont a kilőtt, selejtes állatok után lőpénzt kapnak. Azután az erdész felelős az erdő fájáért is (errefelé gyönyörű bükkösök, gyertyánosok, tölgyesek, fenyvesek vannak), az erdőművelés szintén hozzáértést, figyelmet, lelkiismeres munkát kíván. A szentpéterföldei erdészet kilenc kerületére kilenc erdész vigyáz.”

Erdeinket a legkorszerűbb erdőgazdálkodásnak megfelelően, a több célú hasznosítás elvei szerint kezeljük. Ennek megfelelően, a fatermesztés mellett figyelemmel vagyunk az erdők környezetvédelmi, üdülési szerepére és az erdők részét képező, értékes vadállomány fenntartására. Erdeink több mint háromnegyed részében az elsődleges a fatermesztés, de a fatermesztésre a többi erdőben is nagy súlyt helyezünk. Ebből következően, nálunk az erdész elsősorban és alapvetően az erdő fájáért a felelős.

Megemlíti a cikkírónak nyilatkozó vadászati felügyelő, hogy a szarvasállomány minőségével csak dicsekedni lehet, „a világranglista első öt trófeája közül négy a zalai erdőkből származik”. A Magyar Vadászok Országos Szövetségének lapja, a NIMRÓD, 1979. évi szeptemberi számában „A legjobb gimszarvasagancsok” című cikkben a szarvasagancsok világranglistája a következő: 1. Bulgária, Iry Chisar; 2. Magyarország, Lenti; 3. Magyarország, Lenti; 4. Magyarország, Gamás; 5. Jugoszlávia, Bellye. Vagyis az első öt agancsból ma már csak kettő származik Zalából.

Keresztesi Béla

Bükkösök nagy területű természetes felújításának az eredményét és eredménytelenségét elemzi E. Struckmann, a Taunus hegységben lefolyt kísérletben. Megállapítja ennek során, hogy a bükk természetes felújításában a legnagyobb gondot az újulat megtartása jelenti.

A kísérletben az ún. Gahrenberger-eljárást alkalmazták, ami nagy területű ernyősvágást jelent a talajtakaró teljes vagy részleges eltávolításával, rotátorral való talajlazítással. Az eljárás 550 ha, 120 évnél idősebb állományban kijelölt, 379 ha-ra terjedt ki, amiből az 1969., 1971. és 1974. évi makktermés eredményeként 224 ha újult fel. A felújulatlan részek egyedi vizsgálatából 1976-ban megállapították, hogy a sikertelenség oka:

- gyomosodás a gyomirtó szerek alkalmazásának elmulasztása miatt,
- magas vadállomány mellett a kerítés hiánya,
- a megkésített talaj-előkészítés és végül
- a szükséges szakismeret, megfelelő érzék hiánya a kezelő részéről.

A száraz esztendőben különösen élesen jelentkezett a gyomirtás elmaradásának az újulatra kifejtett kedvezőtlen hatása. A cserjefélék, szeder ellen a T-80 alkalmazása volt sikeres. Alapvető követelményként határozták meg a kísérlet során

az időjáráshoz alkalmazkodó (hó, fagy) közelítést. A talaj-előkészítéssel, vegyszeres gyomirtással és kerítésépítéssel egybekapcsolt természetes felújítás 1 ha-ra vetített költsége 3700 márkát tett ki. Ezzel szemben a lucfenyő mesterséges erdősítése 2500 márkába került.

Az újulat megtartása tehát jelentős ráfordítást igényel, anyagi áldozattal jár. Az áldozatoktól való visszariadás azonban ezen legértékesebb, őshonos fafajunk részarányának csökkenéséhez vezet.

(AFZt, 1978. 9/10. Ref.: dr. Solymos R.)

A Kelet-Szlovákia területén levő összehasonlító nyárkísérletek növekedésének értékeléséről számol be *Kohán István*, a zólyomi Erdészeti Kutatóintézet munkatársa, a Lesnicky časopis folyóirat 1979. 1. sz.-ában. A Latorca árterületén (103 m tszf.), Királyhelmece közelében húzódó homokvonalon (150 m tszf.), Eperjes mellett, a Tarca folyó árterületén (230 m tszf.), végül Gölncibánya közelében, a Hnilec-patak árterületén (350 m tszf.) létesített 17–20 éves kísérletekben több helyről származó 'Robusta', egyklónú és kevert klónú 'Serotina', 'Marilandica', 'Gelrica', 'Regenerata', 'Grandis', 'Virginia de Frignycourt', 'I-214' és feketenyár (összesen 16 klón, klónkeverék és származás szerepelnek. A hálózat mindenütt 5×5 m. A kísérleti területek említett sorrendjében a termőhelyeknek megfelelő erdőtípusok: szedres *Querceto-Fraxinetum*, csalános *Ulmeto-Fraxinetum carpineum*, patak menti *Fraxinetum-Alnetum*. A vegetációs időszakban a középhőmérséklet 16,5–13,0 °C, az átlagos csapadék 369–483 mm. Az értékelés során vizsgálták az átlagos magasságot, vastagságot, ezek átlagos növedékét, az átlagtörzs fatömegét és átlagnövedékét, valamint egyes betegségekkel (kéregfekély, *Marssonina* levélfoltosodás, nagy nyárfacincér) szemben tanúsított viselkedést.

A magassági növekedés alapján a korábban 'Vernirubens'-ként nyilvántartott 'Robusta'-változat, valamint egy gabčíkovi (itt van a szlovákiai nyárfaklón- és szelekciós gyűjtemény) 'Robusta'-származás mindegyik kísérleti területen a legjobb, csupán a magasban fekvő, Gölncibánya melletti kísérleti területen előzi meg a 'Gelrica'. Ez utóbbi a kevésbé kedvező helyeken (Gölncibánya, Királyhelmece) valamennyi többi nyárfaklont megelőzi a fatömegprodukciónban. Az 'I-214' csupán a magasabb, középhegységi kísérletben fordul elő; itt a fatömeghozama a 'Gelrica' mögött a második helyre szorult. A jó vízellátottságú, síkvidéki fekvésekben igen jó a 'Grandis', a homokvonalon és a középhegységben azonban visszamaradt a növekedése. A növekedés szerinti rangsor második felében helyezkednek el a 'Regenerata', a 'Serotina', a 'Marilandica' és a feketenyár. Az első három kísérleti területen a 'Robusta', a 'Gelrica' és a 'Marilandica' a magassági növekedése alapján az I–II. fto.-ba sorolható. Figyelemre méltó viszont, hogy a középhegységi, patak menti, tehát jóval hűvösebb klímájú kísérletekben a 'Robusta' és a 'Marilandica' a III. fto.-ba esik vissza, a 'Gelrica' viszont itt is megtartja a II. fto. minőséget.

A *Dothichiza*-fertőzöttség valamennyi fajtánál — beleértve az 'I-214'-et is — „mérsékelt” (közepes), csupán a Latorca menti kísérletben a 'Regenerata'-n és a 'Serotina'-n „gyakori” jelzésű. A „kéregfekély” elnevezéssel külön kimutatott értékelés (barna kéregfolyás) a feketenyárnál és a síksági kísérleti területeken álló 'Robusta' nyárraknál „gyakori”. Érdemes módon a középhegységi kísérletben álló valamennyi fajtánál — ideértve a 'Robusta'-t is — „tünetmentes” vagy „kivételes”!

(Ref.: dr. Tóth Béla.)

A szarvasállomány apasztását igen komolyan veszik — Ausztriában. A bécsi egyetem évi beszámolójában *dr. Hanes Mayer* az erdőművelés professzora igyekszik megvonnai az ilyen irányú ténykedés első évének mérlegét. Figyelmeztet arra, hogy az egész országra kiterjedő, megbízható adatok birtokába majd csak az újabb erdőfelvétellel juthatnak. Egyes jelenségekből azonban következtetni lehet az év eredményére. Megállapítja, hogy számos vadász tiszteletre méltó módon törekszik a csülkösvad tartamos apasztására. Ez a munka egyre nehezebbé válik és még olyan törvényes előírások is fékezik, mint amilyen a vadászati módok korlátozása, a túlfínomított minőségi követelmények, a mínuszpontok. Egyes helyeken mindezek ellenére jó eredményeket értek el, 10% alá csökkent a kár az erdősítésekben

és megszűnt a hántás. Az ilyen magatartás elismerésére „Pro silva Vadászklub”-ok alakításának gondolatát veti fel. Szerinte öt-tíz, elviselhető vadkárokat felmutató vadászterület együttese 20—40 szomszédos területre is hatást gyakorolhatna, és egyenletes eloszlásban a vadászterületek 15%-án folytatott haladó szellemű gazdálkodás így problémamegoldó jelentőségű lehetne. Kedvező hatású még vadéletlenni és vadászgyakorlási szempontból is. Erkölcsi ösztönzésként említ egy területtulajdonost, akit hasonló példamutató magatartásáért az egyetem dísztüvel tüntetett ki.

Bőven tesz a másik serpenyőbe is. Nem kevés a száma azoknak a vadászoknak, akik még mindig nem értik meg az apasztás szükségességét. Stájerban lemondatták a tartományi vadász mestert is, amikor az megfelelő intézkedésekre akarta szorítani őket. Hasonló támadások érik gyakran az erdészeti szakembereket is. Az erdőt pusztító vadkárok megszüntetésére helyenként már bírósági eljárást kell igénybe venni.

Öt év alatt a károkat elviselhető mértékre kell lecsökkenteni. Különben mind az erdészek, mind a vadászok szakmai elégtelenségéről tesznek tanúságot.

(HOLZ-KURIER, 1979. 50. Ref.: Jérôme R.)

A hőmennyiségek és az erdőgazdálkodás összefüggései. Az erdőnek a vízgazdálkodásban játszott szerepével kapcsolatosan, érdekes összefüggésekre mutat rá. H. M. Brechtel, „Különböző fajfajú és korú erdőállományok hatása a hófelhalmozódásra és hóolvadásra, a Vogelsberg nyugati részének magas fekvéseiben” (Deutsche Gewässerkundliche Mitt. 16. Jahrgang, Heft 5. 121—133 p.) című tanulmányában. Az erdő és a vízgazdálkodás összefüggései manapság mindenütt az érdeklődés előterébe kerültek. Erdemes ezért Brechtel munkáját közelebbről is megismernünk. Hivatkozott szerző széles körű méréseket indított el a hóvastagság és a hóolvadás menetének megállapítása céljából. Vizsgálatainak kiindulópontja az az alapelv volt, hogy az erdősült területekről nyerhető vízhozamot az erdőgazda a maga sajátos gazdálkodási eljárásaival alaposan befolyásolhatja. A fajajmegválasztás, a gyérintési és a termelési rendszerek kihatnak az erdő által elfoglalt terület vízkészletére. Az erdők a nyerhető vízhozamokat nem növelik, de a víz minőségét és az elfolyás egyenletességét befolyásolják, ezért az erdőgazdának a vízgazdálkodó legközelebbi partnerévé kell válnia.

Az erdő és a hó alakjában lehullott csapadék összefüggéseinek keresése azért is vált ki érdeklődést, mivel az erdősült területről nyerhető vízkészletek nagyságát a vegetációs időn kívüli csapadék befolyásolja legnagyobb mértékben. Ezért érdekes Brechtel munkájának fontosabb megállapításait idéznünk: Vizsgálatait bükkösökben és lucfenyvesekben végezte. A nyert adatokat pedig nyílt réten folytatott megfigyelésekével vetette össze. Eredményeit két táblázat adatai szemléltetik. Ezek égtájak szerinti kitétségeknek megfelelően különülnek el. A bükkösökben nagyobb mértékű hófelhalmozódás észlelhető, mint a nyílt réten. Ugyanez vonatkozik a lucosokra is. Az 1968—69-es, átlagosnak vehető télen a hófelhalmozódás maximumát északi és keleti kitétségek mérték, míg az átlagostól erősen eltérő, 1969—70-es télen a déli és nyugati oldalakon. Mindkét télen a legnagyobb hófelhalmozódást bükkösökben találták, a felhalmozódás átlagos mértékét kitétségektől függetlenül az alábbi, csökkenő sorrendben észlelték: idős bükkös, középkorú bükkös, bükk fiatalos, lucfenyves fiatalos, idős lucos, középkorú lucos. A hóolvadás mennyisége az erdő alatt volt a legnagyobb. A hóolvadás leglassúbb menete szintén itt mutatkozott. A hóolvadás átlagos menete a szélsőséges, 1969—70-es télen déli és nyugati kitétségekben jelentősen erőteljesebb volt, mint szabad területen. Ez elsősorban a közép- és idős korú bükkösökre, valamint mindegyik korosztályú lucosokra érvényes.

Az ismertetett vizsgálatokhoz csupán annyit fűzhetünk hozzá, hogy hasonló méréseket helyes lenne nálunk is végezni, annál is inkább, mivel a vízkészlet-gazdálkodás megoldása hazánkban máris fontos feladattá vált és még inkább azzá válik a jövőben.

(Ref.: dr. Szodfridt I.)